

3. WINTERSE ‘GANZENWANDELING’ 5,7 km

Parcours: markt, Kerkstraat, *kanaal over*, Damse Vaart-West, *verbinding DamseVaart-West en Romboutswervedijk*, Romboutswervedijk, Schipdonkvaart-West, *pad naar Pompestraat*, Pompestraat, Dammesteenweg, *kanaal over*, Kerkstraat, markt.

1 Marktpllein

De gloriëtijd van Damme was reeds geruime tijd achter de rug, toen besloten werd de oorspronkelijke houten halle te vervangen door een stenen gebouw in Brabantse gotiek. De werken duurden van 1464 tot 1467. De benedenverdieping bleef dienst doen als hal en opslagruimte, terwijl de stadsmagistratuur, de administratie en de Vierschaere of rechtsorgaan de eerste verdieping innamen. Nadien kregen de ruimtes vaak minder edeler bestemmingen. Zo blijkt uit een verslag van 1882 dat de kelderruimtes in die periode als koestal dienden en dat er hooi en stro op zolder gestapeld waren!

Op de rechterhoek vinden we tegen de gevel twee justitie- of boetestenen. Pocherige Dammenaars vertellen echter graag dat de bouwheer het aantal stenen zo precies berekend had, dat er op het einde van de werken slechts twee stenen overbleven!

Het klokkentorentje dat aangebracht werd in 17e eeuw bevat sinds 1961 een beiaard. Verder draagt het een uurwerk dat dateert van ca. 1465, een zonnewijzer en als windwijzer de hond uit het Damse wapenschild.

Tegen de ramen van de voorgevel en één der zijgevels heeft een kolonie van een paar tientallen koppels huiszwaluwen zich genesteld.

In volle broedseizoen (eind mei-juni) is het Damse luchtruim voor hen één groot vijfsterren-restaurant. Gedurig vliegen ze zwenkend en fladderend op en af om de steeds hongerige jongen te voeden. Dit doen ze onder het goedkeurend oog van Filips van de Elzas, die stadsrechten verleende aan Damme; Johanna van Konstantinopel, die mee

instond voor bedijkingen; Margaretha van Konstantinopel, die van Damme een middeleeuwse stad maakte en er het Sint-Janshospitaal stichtte; Filips van Tiyette, die Vlaanderen bestuurde van 1303 tot 1305; en Karel de Stoutte die een trouwing aanbiedt aan Margaretha van York. Ook Jacob van Maerlant (±1235-1293), de ‘Vader der Dietschen dichtren algader’ is een aandachtig toeschouwer.

2 Kaaimuren

Ter hoogte van het kruispunt Kerkstraat - Speystraat/Slekstraat, bestaat een gedeelte van het wegdek uit donkere kasseien. Ze duiden de plaats aan van de vroegere kaaimuren en de pijlers van de brug over de Reie.

3

Damse Vaart

De Damse Vaart (13,5 km), ook wel Napoleonkanaal of Kanaal Brugge-Sluis genoemd, is een overblijfsel uit de bezettingsperiode van de Fransen in onze gewesten. Tijdens de oorlog met Engeland vatte Napoleon I het plan op om een waterverbindingsweg aan te leggen tussen Duinkerke en Breskens. Op die manier wilde hij de suprematie van de Engelse vloot op het Kanaal vermijden. Bij het graven trachtte hij zoveel mogelijk bestaande waterwegen te integreren. Tussen Damme en Sluis was dit de oude bedding van het Zwin. Zo doorkruiste men het oude middeleeuwse Damme, waardoor heel wat patriciërswohnungen, de Korenmarkt en een bastion verdwenen. Bij zijn val in 1815 te Waterloo was Hoeke het voorlopige eindpunt van de bedding. Tussen 1818 en 1824 liet Willem I het kanaal verder doortrekken tot in Sluis.

4

Romboutswervedijk

11e-eeuwse waterkering die een onderdeel was van een ingewikkeld dijkenstelsel, bestaande uit de Evendijk, Kalvekedijk, Brolozen- of Bloedlozendijk en Krinkeldijk. Later is door dit gebied een kanaal gegraven 'het Oude Zwin' dat Brugge, via Koolkerke, Oostkerke en de Reygaertsvliet, een nieuwe verbinding gaf met de zeearm Sincfal en dus met de zee.

Een aarden slag links van de weg leidt naar een weilandencomplex dat deel uitmaakt van een groter geheel dat zich uitstrekt over de kernen van Lissewege, Ramskapelle, Westkapelle, Dudzele en Oostkerke. Het is het Romboutswerve-reservaat. Iets voorbij de ingang tot het reservaat treffen we links een repliek aan van één van de grenspalen (foto), die de grens afbakenden tussen het grondgebied van de stad Damme en het Brugse Vrije.

De waterpartijen in de weilanden, aan dezelfde kant van de weg, zouden overblijfselen zijn van een plaatselijke doorbraak van de dijk bij de vorming van het Zwin in 1134. Deze kreekrestanten trekken heel wat watervogels zoals meerkoeten, waterhoentjes, eenden en reigers aan. De dijk is over zijn volledige lengte afgezoomd met scheefgegroeide 'achtkanters'. Deze Marilandicapopulieren zijn door

de overheersende westenwinden op een karakteristieke manier gaan overhellen. Vooral op het einde van de dijk toe vinden we nogal wat struweel, met o.a. sleedoorn. In het voorjaar zijn ze getooid met een spreid van witte bloempjes, terwijl ze in het najaar vele paarse pruimpjes dragen. Op het einde van de dijk vinden we een ander door Natuurpunt Damme beheerd perceel: het 'Verbrand Fort'.

5 Verbrand Fort

Dit natte weiland met een opvallende verhevenheid in het midden, zijn de resten van een vooruitgeschoven stelling van het Fort van Beieren te Koolkerke (Brugge). Het werd aangelegd omstreeks 1703-1704, onder het bewind der Zuidelijke Nederlanden. Door de aanleg van de versterking diende het uiteinde van de Romboutswervedijk verlegd te worden. Het nieuwe tracé kreeg de naam *nieuwe wegh*. Het toponiem Verbrand Fort duidt erop dat het door brand geheel of gedeeltelijk verwoest moet zijn geweest. Toch komt de site nog duidelijk voor op de Ferrariskaart uit 1771-1778. Op een document uit 1794 treffen we de naam *geslegt fort* aan, wat er op zou kunnen wijzen dat het toen afgebroken of afgebrand moet zijn geweest. In 2001 werd het omwille van zijn natuur en cultuurhistorische waarde door Wielewaal Brugge aangekocht.

6 Versevaardijk

De langgerekte depressie langs het pad is een overblijfsel van de 'Varsche Vaart' die in de 16e eeuw werd gegraven. Het ging het middeleeuwse Damme toen al lang niet meer voor de wind. De haven van Damme en het Zwin waren omzeggens dichtgeslibd.

Toch deed men nog een poging om de scheepvaart tussen Brugge en Damme mogelijk te maken. Dit gebeurde door het kanaal van het Oude Zwin tussen Brugge en Koolkerke weer bevaarbaar te maken en het van af 'Pereboom' te laten aansluiten op een nieuw, dus 'vers' gegraven kanaal dat aansluiting gaf op het natuurlijke Zwin. Daar de Zwinstreek vanaf 1568 geteisterd werd door de Tachtigjarige Oorlog, heeft deze waterweg echter weinig dienst gedaan.

7

Pompestraat

Op oude kaarten staat op die plaats een ‘ponte’ (veer) aangeduid, die er allicht moest voor zorgen dat lieden die hierlangs kwamen en de Verse Vaart over moesten, konden overgezet worden. Vermoedelijk werd ‘ponte’ dan ook vervormd tot ‘pompe’. Ter hoogte van de hoeve Engelendaele komen we in een open landschap waar in de wintermaanden vaak grote groepen ganzen komen pleisteren.

8

Vestingsgordel

De Dammesteenweg vormt heden een doorsteek van de 17e -eeuwse vestinggordel rond de stad. Rechts zien we een gedeelte van de buitengracht die geëvolueerd is naar moerasbos en links tot verlande depressie. Net voorbij de gracht passeren we de hoofdtoegang tot het reservaat.

9

Sint-Christoffelhoeve

Net voor we de Damse Vaart terug oversteken wandelen we tussen twee hoevecomplexen, die voor de aanleg van de Dammesteenweg één geheel vormden. Het betreft de Sint-Christoffelhoeve, waarvan de hoofdingang zich bevindt langs de Damse vaart en de ‘Schaapskooi’ aan de andere kant van de weg. Aan de toegang aan de achterzijde bemerken we enkele prachtige linden. In 1755 kocht kanunnik Johannes van

der Stricht de hoeve om deze uit te bouwen tot een 'casteelgoet genaemt de Proostdije'. Het hoofdgebouw werd gerenoveerd. De lagere zuidoostelijke vleugel (met mansardedak) werd eraan toegevoegd om gedeeltelijk als paardenstal te fungeren. Voorts werden een schuur en wagenbergplaats bijgebouwd. Op het binnenplein staat een opmerkelijke duiventoren en zien we een aantal leilinden en enkele imposante treurwilgen. Op de omheiningsmuur aan de voorzijde treffen we o.a. muurvarens aan die zich gevestigd hebben in de kalkrijke voegen van het metselwerk.

